Valiokunnan mietintö HaVM 9/2026 vp─ HE 51/2026 vp

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja rikoslain 17 luvun 7 b §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja rikoslain 17 luvun 7 b §:n muuttamisesta (HE 51/2026 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:
- perustuslakivaliokunta PeVL 33/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- lainsäädäntöneuvos Jutta Gras, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Joni Länsivuori, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Maria Lehto, Maahanmuuttovirasto
- poliisitarkastaja Janne Lepsu, Poliisihallitus
- ylitarkastaja Ida Ketonen, keskusrikospoliisi
- ylitarkastaja Venni Valkama, suojelupoliisi
- ylitarkastaja Ilona Leppänen, Rajavartiolaitos
- komisario Mikko Sivola, Helsingin poliisilaitos
- käräjätuomari Tea Rantanen, Helsingin käräjäoikeus
- hallinto-oikeustuomari Vesa Manninen, Itä-Suomen hallinto-oikeus
- asianajaja Ville Punto, Suomen Asianajajat

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- ulkoministeriö
- oikeusministeriö
- Kaakkois-Suomen poliisilaitos
- Etelä-Karjalan käräjäoikeus
- Helsingin hallinto-oikeus
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto

Valmis
5.0

- lapsiasiavaltuutetun toimisto
- Amnesty International, Suomen osasto ry
- Pakolaisneuvonta ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia ja rikoslakia.

Ehdotetut muutokset perustuvat pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman maahanmuuttopoliittisiin kirjauksiin, joilla pyritään tehostamaan laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden maasta poistamista, selkiyttämään ulkomaalaislain maasta poistamista koskevaa sääntelyä ja takaamaan kansallinen turvallisuus kaikissa tilanteissa.

Esityksessä ehdotetaan, että muissa kuin turvapaikka-asioissa tehtävien maasta karkottamista koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että ne voitaisiin panna täytäntöön nykyistä nopeammin. Jatkossa muutoksenhaku karkottamispäätökseen ei lykkäisi automaattisesti päätöksen täytäntöönpanoa siihen asti, kunnes tuomioistuin ratkaisee valituksen. Karkottamispäätökset voitaisiin panna täytäntöön 30 päivän kuluttua tiedoksisaannista eli valitusajan päättymisen jälkeen. Jos päätöksestä valitettaisiin, valitus ei estäisi päätöksen täytäntöönpanoa, mutta hallintotuomioistuin voisi hakemuksesta kieltää tai keskeyttää päätöksen täytäntöönpanon. Muutokset koskisivat sekä kolmannen maan kansalaisia että Euroopan unionin kansalaisia ja heidän perheenjäseniään.

Maasta poistamista ehdotetaan tehostettavaksi täsmentämällä, että myös maastapoistamispäätökseen liittyvän valitusprosessin aikana tehty uusi oleskelulupahakemus johtaisi lähtökohtaisesti hakemuksen hylkäämiseen. Lisäksi ehdotetaan sääntelyä, jolla vältettäisiin tarve tehdä moninkertaisia maastapoistamispäätöksiä. Myös säilöönoton enimmäiskeston laskentaa tarkennettaisiin tilanteissa, joissa säilöönotto koostuu useista eri perustein tehdyistä säilöönottojaksoista.

Esityksessä ehdotetaan, että maasta poistamista koskevaa sääntelykokonaisuutta selkiytettäisiin suhteessa Euroopan unionin lainsäädäntöön. Euroopan unionin kansalaisia koskisi jatkossa yksi maastapoistamismenettely nykyisten kahden menettelyn sijaan. Turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallintaa koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen mukaiset siirtopäätökset erotettaisiin käännyttämisestä. Lisäksi rajanvetoa pääsyn epäämisen ja käännyttämisen välillä täsmennettäisiin.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi myös joitakin muutoksia, jotka perustuvat soveltamiskäytännössä esiin nousseisiin muutostarpeisiin. Niitä ovat muun muassa muutosehdotukset, jotka koskevat kansainvälistä suojelua koskevaan päätökseen liittyvän maastapoistamispäätöksen tiedoksiantoa, esitystä oleskeluluvan peruuttamiseksi, oleskelulupakortin ja oleskelukortin tilapäistä haltuunottoa sekä ulkomaalaisen henkilötuntomerkkien ottamista.

Lisäksi lakiin lisättäisiin säännös mahdollisuudesta määrätä ennakollinen maahantulokielto sellaiselle muualla kuin Suomessa oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle, joka aiheuttaa vakavan uhan yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle. Maahantulokieltoa koskevaan sääntelyyn ehdotetaan myös eräitä muita muutoksia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 12.6.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia ulkomaalaislain (301/2004) maasta poistamista koskevaan sääntelyyn. Keskeisimmät ehdotukset liittyvät karkottamispäätösten täytäntöönpanon nopeuttamiseen, mahdollisuuteen määrätä niin sanottu ennakollinen maahantulokielto ja säilöönoton enimmäiskeston laskentatapaan. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan myös muita, lain soveltamista selkeyttäviä muutoksia. Lisäksi maahantulokiellon rikkomista koskevan rikoslain säännöksen viittauksia ulkomaalaislakiin tarkistetaan.

Ehdotetut muutokset perustuvat hallitusohjelman maahanmuuttopoliittisiin kirjauksiin, joilla pyritään tehostamaan laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden maasta poistamista, selkiyttämään ulkomaalaislain maasta poistamista koskevaa sääntelyä ja takaamaan kansallinen turvallisuus kaikissa tilanteissa. Hallintovaliokunta toteaa, että ulkomaalaislakiin on kuluvalla vaalikaudella tehty useita muutoksia, joilla on otettu hallitusohjelman mukaisesti käyttöön EU:n määritelmä-, menettely- ja paluudirektiivien mahdollistamia tiukennuksia (esim. HaVM 2/2025 vp — HE 143/2024 vp, HaVM 17/2024 vp — HE 29/2024 vp ja HaVM 10/2024 vp — HE 30/2024 vp). Esimerkiksi säilöönottoa ja maahantulokieltoa koskevaan sääntelyyn on jo aiemmin tehty muutoksia.

Esityksen tavoitteena on tehostaa maasta karkottamisten täytäntöönpanoa, mikä on muuttoliikkeen hallinnan näkökulmasta keskeistä. Hallintovaliokunta on jo pitkään korostanut sitä, että tehokas palautusjärjestelmä on keskeinen osa toimivaa turvapaikkajärjestelmää ja muuttoliikkeen hallintaa. Valiokunta tähdentää, etteivät EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkauudistuksen tavoitteet saumattomasta prosessista rajanylityksestä turvapaikkamenettelyyn ja tarvittaessa paluuseen voi toteutua, ellei palautuksia saada merkittävästi tehostettua. Myös uudistuksen keskeinen tavoite edelleen liikkumisen ehkäisemisestä vaatii toteutuakseen toimivan palautusjärjestelmän. Paluusääntelyn uudistamiselle on selkeä tarve, sillä komission arvion mukaan vain noin 20 prosenttia palautuspäätöksen saaneista kolmansien maiden kansalaisista tosiasiallisesti poistuu EU:n alueelta. Komissio on antanut maaliskuussa 2025 paluuasetusehdotuksen[1], jonka tavoitteena on tehostaa palautusprosessia (HaVL 12/2025 vp).

1 Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisen järjestelmän perustamisesta unionissa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY, neuvoston direktiivin 2001/40/EY ja neuvoston päätöksen 2004/191/EY kumoamisesta (COM(2025) 101 final

Eduskunnan käsiteltävänä on samaan aikaan ollut hallituksen esitys EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen (pakti) muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi (HaVM 8/2026 vp — HE 52/2026 vp), jossa ehdotetaan tehtäväksi paktin edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Myös käsiteltävänä oleva esitys liittyy paktin kansalliseen täytäntöönpanoon erityisesti hallinta-asetuksen[2] mukaisiin siirtopäätöksiin liittyvien toimivaltasäännösten ja turvaamistoimia koskevien säännösehdotusten osalta. Valiokunta pitää tämän vuoksi tärkeänä, että ehdotetut säännökset tulevat voimaan 12.6.2026, jolloin paktin säädöksiä aletaan soveltaa.

Hallintovaliokunta on antanut paktiin liittyvistä säädösehdotuksista niiden eri käsittelyvaiheissa useita lausuntoja (esim. HaVL 4/2022 vp, HaVL 6/2021 vp, HaVL 9/2021 vp ja HaVL 27/2020 vp). Valiokunta on lausunnoissaan pitänyt välttämättömänä, että EU:n jäsenvaltiot saavat vihdoin luotua yhteisen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan, jonka yhteisiä sääntöjä myös noudatetaan yhdenmukaisesti jäsenvaltioissa. Turvapaikkajärjestelmää koskevat säädökset liittyvät kiinteästi toisiinsa, eivätkä voi toimia tehokkaasti erikseen. Yhdessä säädökset muodostavat yhtenäisen järjestelmän, joka ilmentää kokonaisvaltaista ja tasapainoista eurooppalaista lähestymistapaa muuttoliikkeisiin. Valiokunta tähdentää, että kaikkien paktiin liittyvien osa-alueiden on oltava kunnossa, jotta paktista ja etenkin sen soveltamisesta muodostuu tasapainoinen ja toimiva kokonaisuus. Hallintovaliokunta viittaa myös juuri valmistuneeseen paktin täytäntöönpanoa koskevaan mietintöönsä (HaVM 8/2026 vp).

Ehdotetulla sääntelyllä pyritään vahvistamaan turvallisuutta ottamalla käyttöön ennakollinen maahantulokielto, jolla varaudutaan uudenlaisiin yleistä järjestystä, yleistä turvallisuutta tai kansallista turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin ja ilmiöihin. Tarkoituksena on myös yhtenäistää ja selkeyttää maasta poistamista koskevaa sääntelyä suhteessa EU:n lainsäädäntöön. Valiokunta pitää tärkeänä, että maastapoistamispäätökseen liittyvän valitusprosessin aikana tehty uusi oleskelulupahakemus johtaa ehdotetuin tavoin jatkossa lähtökohtaisesti hakemuksen hylkäämiseen. Lisäksi aiemmin myönnetty oleskelulupa raukeaa, jos henkilölle myönnetään uusi oleskelulupa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 33/2026 vp) mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Hallintovaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomioin ja muutosehdotuksin.

Karkottamispäätöksen täytäntöönpanon nopeuttaminen

Voimassa olevan karkottamispäätöksen täytäntöönpanoa muussa kuin kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa sääntelevän ulkomaalaislain 200 §:n 1 momentin mukaan päätöstä maasta karkottamisesta, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa panna täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Muutoksella on siis nykyisin automaattinen lykkäävä vaikutus

2 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1351 turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta, asetusten (EU) 2021/1147 ja (EU) 2021/1060 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 604/2013 kumoamisesta

karkottamispäätöksen täytäntöönpanoon. Rikosperusteiset ja muut yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvät karkottamispäätökset voidaan kuitenkin jo nykyisin panna täytäntöön muita karkottamispäätöksiä nopeammin. Ne voidaan panna täytäntöön aikaisintaan 30 päivän kuluttua siitä, kun päätös on annettu tiedoksi, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Päätöstä ei saa kuitenkaan panna täytäntöön ennen kuin täytäntöönpanon kieltämistä koskeva hakemus on ratkaistu. Turvapaikka-asioissa tehtävien karkottamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta säädetään ulkomaalaislain 200 b §:ssä.

Valiokunta pitää perusteltuna, että ehdotetuilla muutoksilla mahdollistetaan karkottamispäätösten nykyistä nopeampi täytäntöönpano kolmannen maan kansalaisten ja EU-kansalaisten osalta myös muissa kuin rikosperusteisissa karkottamisasioissa. Muutoksenhaku ei enää jatkossa lykkää automaattisesti päätöksen täytäntöönpanoa, vaan karkottamispäätös voidaan panna täytäntöön 30 päivän kuluttua siitä, kun se on annettu tiedoksi. Valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, mutta hallintotuomioistuin voi hakemuksesta kieltää tai keskeyttää päätöksen täytäntöönpanon. Ulkomaalaisen oikeusturva turvataan sillä, että hän saa oleskella maassa valituksen tekemiselle varatun ajan (30 päivää). Ehdotettu sääntely vastaa voimassa olevaa rikosperusteisesti karkotettavia ulkomaalaisia koskevaa sääntelyä. Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutusta karkottamisen perusteisiin eikä karkottamista koskevaan päätöksentekoon. Ehdotetut muutokset eivät koske turvapaikanhakijoita, joiden maasta poistamisen täytäntöönpanosta säädetään edellä todetuin tavoin erikseen.

Tavoitteena on vaikuttaa siihen, että karkottamispäätöksen saaneet palaavat tai heidät palautetaan lähtömaihin mahdollisimman nopeasti. Lisäksi muutoksilla pyritään välttämään tarvetta tehdä moninkertaisia maastapoistamispäätöksiä, jotka kuormittavat viranomaisia ja hidastavat maasta poistamista. Valiokunta pitää tärkeänä, että muitakin toimenpiteitä maastapoistamispäätösten täytäntöönpanon tehostamiseksi jatketaan. Hallintovaliokunta pitää selvänä, että karkottamispäätösten täytäntöönpanon nopeuttamiseen tähtäävät muutokset lisäävät hallinto-oikeuksien työmäärää. Valiokunta pitää tärkeänä, että niille varataan riittävät resurssit, jotta prosessi on mahdollisimman sujuva. Lisäksi on tärkeää, että mahdollisuuksia hallinto-oikeuksissa käsiteltävien asioiden vähentämiseen aktiivisesti selvitetään.

Ennakollinen maahantulokielto

Suomessa otetaan ehdotetun sääntelyn myötä käyttöön ennakollinen maahantulokielto. Ehdotetun ulkomaalaislain 150 d §:n mukaan maahantulokielto voidaan määrätä muualla kuin Suomessa oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle, jos on painavia syitä katsoa, että hän muodostaisi vakavan uhan yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle. Maahantulokiellon määrää poliisi suojelupoliisin, Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen esityksestä taikka omasta aloitteestaan enintään 15 vuodeksi tai toistaiseksi. Maahantulokielto määrätään lähtökohtaisesti koko Schengen-aluetta koskevana, ja siitä tehdään kuulutus SIS-järjestelmään.

Tavoitteena on estää sellaisten henkilöiden pääsy Suomeen tai Schengen-alueelle, jotka muodostavat vakavan uhan yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle. Tällaisia voivat perustelujen mukaan olla esimerkiksi tunnetut tai ulkomailla tuomitut terroristit taikka väkivaltaisten ääriliikkeiden uhkan muodostavat henkilöt.

Ennakollisella maahantulokiellolla saatetaan viisumeja ja oleskelulupia myöntävien viranomaisten tietoon seikkoja, jotka estävät maahantulolupien myöntämisen ja joista lupaviranomaisilla ei välttämättä ole muuten tietoa.

Ennakolliseen maahantulokieltoon määrättävää henkilöä ei ehdotetun sääntelyn mukaan tarvitse maahantulokieltoa määrättäessä kuulla. Valiokunta pitää tätä perusteltuna, sillä henkilö, jonka kohdalla harkitaan ennakollisen maahantulokiellon määräämistä, saattaa tiedon viranomaisharkinnasta saatuaan pyrkiä Schengen-alueelle jonkin toisen jäsenvaltion kautta. Tällöin ennakollisen maahantulokiellon vaikutukset menettävät merkityksensä. Maahantulokielto annetaan henkilölle tiedoksi joko tavanomaisin tiedoksiantokeinoin tai viime kädessä vasta siinä vaiheessa, kun henkilö on yhteydessä viranomaisiin hakemalla viisumia tai lupaa Suomeen tai johonkin toiseen EU:n jäsenvaltioon. Henkilöllä on tiedoksiantotavasta riippumatta oikeus hakea päätökseen muutosta. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että ehdotettu sääntely, joka sinänsä merkitsee poikkeamista perustuslain 21 §:n 2 momentin kuulemista koskevasta pääsäännöstä, ei muodostu säätämisjärjestykseen vaikuttavalla tavalla ongelmalliseksi. Perustuslakivaliokunta korostaa tarvetta soveltaa ehdotettua sääntelyä huolellisesti.

Hallintovaliokunta toteaa, että kysymys turvallisuutta vaarantavien henkilöiden maahantulon estämisestä ennakolta on ajankohtainen muissakin EU:n jäsenvaltioissa. Monissa jäsenvaltioissa onkin jo säädetty mahdollisuudesta määrätä ennakollinen maahantulokielto. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi huolehtii omalta osaltaan Schengen-alueen turvallisuudesta tältäkin osin.

Säilöönoton enimmäiskeston laskenta

Ulkomaalaisen säilöönottoa koskevat säännökset sisältyvät ulkomaalaislain 7 lukuun. Ulkomaalaisen säilöön ottaminen edellyttää lain 117 a §:ssä säädetyn turvaamistoimen määräämisen yleisen edellytyksen ja 121 §:ssä säädetyn säilöön ottamisen erityisen edellytyksen samanaikaista täyttymistä. Valiokunta toteaa, että säilöön ottamisen edellytyksiin ei nyt ehdoteta muutoksia.

Ulkomaalaislain 117 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisissa tilanteissa, joissa säilöönotto perustuu ulkomaalaisen maahantulon tai maassa oleskelun edellytysten selvittämiseen taikka tämän jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteiden määrittämiseen, säilöön otettu ulkomaalainen on ulkomaalaislain 127 §:n 2 momentin mukaan päästettävä vapaaksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua säilöönottopäätöksestä. Säilöönottoa voidaan tämän jälkeen jatkaa enintään kuudella kuukaudella, jos säilössäpidon jatkaminen on välttämätöntä yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden taikka kansallisen turvallisuuden turvaamiseksi. Ulkomaalainen voi näin ollen olla mainitulla perusteella otettuna säilöön yhteensä 12 kuukautta.

Jos säilöönotto taas perustuu ulkomaalaislain 117 a §:n 1 momentin 2 kohtaan eli maasta poistamista koskevan päätöksen valmistelemiseen tai täytäntöönpanon turvaamiseen taikka muutoin maasta poistumisen valvontaan, säilöönottoa voidaan kuuden kuukauden säilöönoton jälkeen ulkomaalaislain 127 §:n 3 momentin mukaan jatkaa enintään 12 kuukaudella, jos säilöön otettu ei tee yhteistyötä palauttamisen toteuttamiseksi tai kolmannelta valtiolta ei saada

tarvittavia paluuasiakirjoja, ja maasta poistamisen täytäntöönpano viivästyy näistä syistä. Säilöönoton enimmäiskesto voi tällaisissa tapauksissa olla yhteensä 18 kuukautta, mikä vastaa paluudirektiivissä säädettyä enimmäisaikaa. Edellytyksenä säilöönoton jatkamiselle kuitenkin on, että kohtuullinen mahdollisuus panna maasta poistaminen täytäntöön on edelleen olemassa. Mahdollisuus jatkaa säilöönottoa 12 kuukaudella on lisätty lakiin aiemmin kuluvalla vaalikaudella tehdyllä muutoksella (HaVM 2/2025 vp — HE 143/2024 vp).

Valiokunta toteaa, että esityksessä ei ehdoteta muutoksia edellä kuvattuun säilöönoton enimmäiskestoon. Voimassa olevasta laista ei kuitenkaan käy selkeästi ilmi, miten säilöönoton enimmäiskesto lasketaan tilanteissa, joissa taustalla on säilöönottojaksoja, jotka perustuvat yhtäältä maahantulo- tai turvapaikanhakuvaiheeseen ja toisaalta maasta poistamista koskevaan vaiheeseen. Perustelujen mukaan säilöönoton enimmäiskeston määrittäminen on osoittautunut soveltamiskäytännössä haasteelliseksi. Tämän vuoksi ulkomaalaislain 127 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jolla pyritään selkeyttämään säilöönoton enimmäiskeston laskentaa.

Säilöönottoa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi niin, että siitä käy selkeästi ilmi, miten säilöönoton enimmäiskesto lasketaan tilanteissa, joissa säilöönotto perustuu eri perusteisiin. Muutoksissa on tarkoitus ottaa huomioon asiaa koskeva Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö. Tämän ratkaisukäytännön mukainen lähtökohta on, että eri EU-säädöksiin perustuvia säilössäoloaikoja ei lasketa yhteen. Hallintovaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin säännöstä täsmennettäväksi niin, että säännöksestä selviää ehdotettua tarkemmin, että vastaanottodirektiiviin tai hallinta-asetukseen perustuvan säilöönoton kesto otetaan muutoksenhakumenettelyn ajalta huomioon laskettaessa paluudirektiiviin perustuvan säilöönoton enimmäiskestoa.

Perustelujen mukaan ehdotettu sääntely tarkoittaa sitä, että säilössäoloaika voi edellytysten täyttyessä olla enimmillään 30 kuukautta. Käytännössä näin pitkä säilössäpito on kuitenkin poikkeuksellista ja edellyttää esimerkiksi sitä, että henkilö aiheuttaa uhkaa yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle. Saadun selvityksen mukaan esimerkit muualta Euroopasta osoittavat, että Suomessakin on syytä varautua siihen, että turvallisuutta vaarantava henkilö voidaan pitää tavanomaista pidempään säilöön otettuna, jos häntä koskeva päätöksenteko tai maasta poistaminen lykkääntyy.

Hallintovaliokunta toteaa selvyyden vuoksi, että säilöönottoa koskevat muutosehdotukset eivät vaikuta lapsen säilöönoton kestoon. Lapsen säilöönoton kestosta säädetään ulkomaalaislaissa erikseen, eikä tähän sääntelyyn ehdoteta muutoksia.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

Johtolause. Ulkomaalaislain 147 a §:ää ja 193 §:ää on ehdotettu muutettavaksi myös hallituksen esityksessä HE 52/2026 vp. Hallintovaliokunnan mietintö (HaVM 8/2026 vp) mainitusta hallituksen esityksestä on juuri valmistunut. Valiokunta on ottanut mainitut muutokset huomioon

lakiehdotuksen johtolauseessa. Lisäksi johtolausetta tulee päivittää sen vuoksi, että nyt lakiin lisätään uusi 200 c §, ei 200 b §, kuten hallituksen esityksessä on ehdotettu.

59 §. Oleskeluluvan raukeaminen ja voimassaolon päättyminen. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan oleskelulupa raukeaa, kun Maahanmuuttovirasto on päättänyt maasta karkottamisesta, ulkomaalainen on saanut Suomen kansalaisuuden tai oleskelun tarkoitus on muuttunut ja luvan haltijalle myönnetään uusi oleskelulupa tai 10 luvun mukainen oleskeluoikeus. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että viimeksi mainitun 1 momentin 3 kohdan soveltamisala jää epäselväksi siltä osin, koskeeko aiemman oleskeluluvan raukeaminen myös pysyviä oleskelulupia ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupia. Säännöskohtaisissa perusteluissa ei käsitellä pysyväisluonteisten lupien asemaa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sääntely on lakia soveltavan viranomaisen näkökulmasta mahdollisimman selkeää. Saadun selvityksen mukaan ehdotettu 59 §:n 1 momentin 3 kohta on tarkoitettu sovellettavaksi sekä määräaikaisiin että pysyviin oleskelulupiin. Säännös ei kuitenkaan koske pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa, sillä EU-lainsäädännöstä ei vaikuttaisi olevan johdettavissa kahden päällekkäisen luvan kieltoa. Valiokunta ehdottaa säännöstä tarkennettavaksi niin, että sen mukaan oleskelulupa raukeaa, kun oleskelun tarkoitus on muuttunut ja luvan haltijalle myönnetään uusi määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka 10 luvun mukainen oleskeluoikeus.

117 a §. Turvaamistoimien määräämisen yleiset edellytykset. Pykälässä säädetään turvaamistoimien määräämisen yleisistä edellytyksistä eli siitä, millä perusteella ulkomaalaiseen voidaan kohdistaa ulkomaalaislaissa säädettyjä turvaamistoimia, kuten säilöönottoa. Turvaamistoimia voidaan kohdistaa ulkomaalaiseen, jos se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista, yhtäältä maahantulon tai maassa oleskelun edellytysten selvittämiseen (1 momentin 1 kohta) ja toisaalta maastapoistamispäätöksen valmistelemiseksi tai täytäntöönpanon turvaamiseksi (1 momentin 2 kohta). Pykälän 1 momentin 1 kohta perustuu turvapaikanhakijoiden osalta vastaanottodirektiiviin, ja 1 momentin 2 kohdassa on kyse paluudirektiiviin perustuvasta säilöönotosta. Näiltä osin sääntely säilyy muutoin ennallaan, mutta pykälän 1 momentin 2 kohdassa otetaan huomioon säännösten soveltuminen hallinta-asetuksessa tarkoitettuihin siirtopäätöksiin. Pykälään ehdotetuilla muutoksilla ei ole tarkoitus muuttaa toimivia käytäntöjä, jotka liittyvät siirtopäätöksen kohteena oleviin henkilöihin kohdistettaviin turvaamistoimiin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että ulkomaalaista, jolla on ollut oikeus oleskella maassa ennen maastapoistamispäätöksen tekemistä ja jonka oleskeluoikeus jatkuu oleskeluoikeutta koskevan päätöksen muutoksenhakumenettelyn aikana, ei voida ottaa säilöön pykälän 1 momentin 2 kohdan perusteella. Hänet voidaan kuitenkin ottaa säilöön 1 momentin 1 kohdan perusteella.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että ehdotetussa sääntelyssä jää osin epäselväksi, tuleeko säilöönottoperusteen muuttuessa tehdä uusi säilöönottoa koskeva päätös. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan säilöönoton yleisen edellytyksen muuttuessa on tehtävä uusi säilöönottopäätös. Tämä todetaan esityksen perusteluissa, mutta valiokunta pitää tarpeellisena, että asia käy ilmi selvyyden vuoksi myös laista. Valiokunta

ehdottaa tämän vuoksi 2 momenttia täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan, jos 1 momentissa tarkoitettu yleinen edellytys säilöönoton aikana muuttuu, tehdään uusi 123 §:ssä tarkoitettu säilöönottopäätös, joka käsitellään siten kuin 124 §:ssä säädetään. Valiokunta toteaa, että ulkomaalaislain 123 §:ssä säädetään säilöönotosta päättämisestä ja 124 §:ssä muun ohella säilöön ottamista koskevan päätöksen käsittelystä tuomioistuimessa. Uusi säilöönottoa koskeva päätös tulisi perusteen muuttuessa tehdä viipymättä. Uuden päätöksen tekeminen edesauttaa säilöönoton enimmäiskeston laskentaa yleisen edellytyksen muuttuessa.

121 §. Säilöön ottamisen edellytykset. Hallituksen esityksessä HE 52/2026 vp (HaVM 8/2026 vp) ehdotetussa laissa hallinta-asetukseen viitataan säädöksen koko nimellä 9 §:n 2 momentissa. Valiokunta on tehnyt tähän liittyvän teknisen muutoksen pykälän 1 momentin 5 kohtaan.

127 §. Säilöön otetun päästäminen vapaaksi. Hallituksen esityksessä HE 52/2026 vp (HaVM 8/2026 vp) ehdotetussa laissa paluurajamenettelyasetukseen viitataan säädöksen koko nimellä 104 c §:n 1 momentissa. Valiokunta on tehnyt tähän liittyvän teknisen muutoksen pykälän 1 momenttiin.

Hallintovaliokunta on edellä yleisperusteluissa selostanut säilöönoton enimmäiskestoa koskevan sääntelyn sisältöä. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että pykälään ehdotetun uuden 4 momentin tarkoituksena on selkeyttää säilöönoton enimmäiskeston laskentaa. Sääntelyllä on tarkoitus selventää erityisesti sitä, että jos henkilö on otettuna säilöön vastaanottodirektiivin tai hallinta-asetuksen perusteella (117 a §:n 1 mom. 1 kohta) muutoksenhakumenettelyn aikana, tämä muutoksenhakumenettelyn aikana tapahtuneen säilöönoton kesto lasketaan mukaan myös paluudirektiivin mukaiseen (117 a §:n 1 mom. 2 kohta) säilöönoton enimmäiskestoaikaan. Muutoin eri EU-säädösten alaan kuuluvat säilöönotot lasketaan itsenäisesti, eivätkä ne vaikuta toisiinsa. Merkitystä ei siis ole sillä, milloin säilöönotto on alkanut, vaan sillä, että ainoastaan muutoksenhakumenettelyn aikaan kohdistuva säilöönotto lasketaan myös 127 §:n 3 momentin mukaiseksi eli paluudirektiiviin perustuvaksi säilöönotoksi.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisen mukaan hallituksen esitetyksessä ehdotetun 4 momentin sanamuoto saattaa aiheuttaa epäselvyyttä säilöönoton enimmäiskeston laskennassa, vaikka sen tarkoituksena on selkeyttää sitä. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi, että säännöstä täsmennetään niin, että siinä todetaan nimenomaisesti, että 2 momentissa tarkoitetun tai hallinta-asetukseen perustuvan säilöönoton kesto muutoksenhakumenettelyn ajalta otetaan huomioon 3 momentissa tarkoitetun säilöönoton enimmäiskeston laskennassa.

Valiokunta viittaa hallituksen esityksen säännöskohtaisiin perusteluihin, joissa on tuotu esiin säilöönoton enimmäiskeston laskennan perusteita. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevä lähtökohta on, että eri EU-säädöksiin perustuvia säilössäoloaikoja ei lasketa yhteen. Ainoa poikkeus tähän sääntöön on nyt ehdotettavassa 127 §:n 4 momentin viimeisessä virkkeessä. Tämä tarkoittaa valiokunnan käsityksen mukaan sitä 127 §:n 2 momentin mukainen enimmäisaika (6 kk + 6 kk) lasketaan itsenäisesti suhteessa 3 momentin mukaiseen enimmäiskestoon (6 kk + 12 kk). Näin laskettuna kahden erillisen, yksittäisen prosessin (turvapaikkaprosessi ja maastapoistamisprosessi) yhteinen säilöönoton enimmäiskesto voi olla enintään 30 kuukautta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota EU-tuomioistuimen ratkaisuun asiassa C-150/24 Aroja, jossa tuomioistuin on katsonut, että säilössäpidon enimmäisaikaa laskettaessa tulee huomioida kaikki säilössäpitojaksot, jotka liittyvät saman maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanoon. Olennaista siis on, että kyse on saman maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanosta. Valiokunnalle esitetyn arvion mukaan tuomioistuin ei kuitenkaan ole ottanut kantaa siihen, miten säilöönoton enimmäiskesto lasketaan tilanteessa, jossa ulkomaalainen tekee uuden turvapaikkahakemuksen sen jälkeen, kun aikaisempi hakemusprosessi ja päätös on tullut lainvoimaiseksi. Saadun selvityksen mukaan ehdotettua 127 §:ää tulee tulkita säilöönoton enimmäisaikoja laskettaessa siten, että aikaisemman prosessin aikaista säilöönottoa ei oteta huomioon enimmäiskestoa laskettaessa, jos hakija joudutaan ottamaan säilöön uuden turvapaikkaprosessin aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että säilöönoton kokonaiskesto ulkomaalaisen koko maassa oleskelun aikana voi ylittää 30 kuukautta, jos turvapaikka- tai maastapoistamisprosesseja on useampia.

147 a §. Vapaaehtoisen paluun aika. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi myös hallituksen esityksessä HE 52/2026 vp (HaVM 8/2026 vp). Valiokunta on sovittanut tuon muutoksen yhteen nyt ehdotetun muutoksen kanssa. Myös johtolausetta on päivitettävä.

200 c (200 b) §. Unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä sekä Pohjoismaan kansalaisen maahantulon estämistä koskevan käännyttämispäätöksen täytäntöönpano.

Sekä käsiteltävänä olevassa esityksessä että hallituksen esityksessä HE 52/2026 vp (HaVM 8/2026 vp) ehdotetaan lisättäväksi ulkomaalaislakiin uusi 200 b §. Valiokunta toteaa, että kyse ei kuitenkaan ole sisällöllisesti samasta asiasta, ja saadun selvityksen mukaan on selkeämpää, että lakiin lisätään kaksi uutta pykälää: 200 b ja 200 c §. Valiokunta ehdottaa tästä syystä, että ulkomaalaislakiin lisätään tässä yhteydessä 200 c §. Muutos on otettava huomioon myös lakiehdotuksen johtolauseessa. Pykälän numeron muuttamisella ei ole vaikutusta sen sisältöön.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 51/2026 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 51/2026 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 201 b §, sellaisena kuin se on laissa 1022/2018,

muutetaan 11 §:n 1 momentti, 36 b §:n 1 momentin 1 kohta, 59 ja 117 a §, 121 §:n 1 momentin 5 kohta, 127 §, 131 §:n 1 momentti, 142, 143 ja 145 §, 146 §:n 1 momentti, 146 a, 147 ja 147 a §, 148 §:n 1 momentin 10 ja 11 kohta, 149 b, 150, 150 a, 151, 152, 166–168, 168 a ja 169–171 §, 198 b §:n 2 momentti, 200 ja 201 a § sekä 205 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 11 §:n 1 momentti laissa 121/2018, 36 b §:n 1 momentin 1 kohta laissa 472/2024, 59 § osaksi laeissa 668/2013 ja 620/2020, 117 a §, 121 §:n 1 momentin 5 kohta, 127, 150, 150 a ja 151 § laissa 147/2025, 131 §:n 1 momentti laeissa 631/2011 ja 332/2016, 142 § laeissa 1214/2013, 121/2022 ja 1206/2022, 143, 168 ja 169 § laissa 565/2019, 145 §, 146 §:n 1 momentti sekä 146 a, 147 ja 149 b § laissa 1214/2013, 147 a § laeissa 194/2015, 472/2024 ja / , 152 § laeissa 1214/2013 ja 147/2025, 166, 167, 168 a ja 170 § laissa 360/2007, 171 § osaksi laeissa 501/2016, 620/2020 ja 147/2025, 198 b §:n 2 momentti ja 201 a § laissa 1022/2018, 200 § laissa 247/2025 ja 205 §:n 4 momentti laissa 332/2016, sekä

lisätään lakiin uusi 12 a §, 36 e §:ään, sellaisena kuin se on laissa 472/2024, uusi 2 momentti, lakiin siitä lailla 501/2016 kumotun 68 §:n tilalle uusi 68 §, lakiin uusi 68 a §, 148 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1214/2013, uusi 12 kohta, lakiin uusi 150 d ja 189 a §, 193 §:ään, sellaisena kuin se on laissa / , uusi 4 momentti, lakiin uusi 200 c § sekä 206 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 675/2015, uusi 5 momentti seuraavasti:

11 §

Maahantulon edellytykset

Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää, että:

1) hänellä on voimassa oleva vaadittava rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja;

2) hänellä on voimassa oleva vaadittava viisumi, oleskelulupa taikka työntekijän tai yrittäjän oleskelulupa, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu;

3) hän pystyy tarvittaessa esittämään asiakirjoja, joilla osoitetaan suunnitellun oleskelun tarkoitus ja edellytykset, ja hän pystyy osoittamaan, että hänellä on toimeentuloon tarvittavat varat, kun otetaan huomioon sekä suunnitellun oleskelun kesto että lähtömaahan paluu tai

kauttakulkumatka sellaiseen kolmanteen maahan, jonne hänen pääsynsä on varmistettu, tai että hän pystyy laillisesti hankkimaan nämä varat;

4) häntä ei ole määrätty maahantulokieltoon; ja

5) hänen ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä, yleistä turvallisuutta, kansallista turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

— —

12 a §

Pääsyn epääminen

Kolmannen maan kansalaisen pääsyn epäämisestä ulkorajalla säädetään Schengenin rajasäännöstön 14 artiklassa. Maahantulokiellon määräämisestä pääsyn epäämisen yhteydessä säädetään tämän lain 9 luvussa.

Rajatarkastusviranomainen tai poliisi päättää pääsyn epäämisestä. Rajatarkastusviranomaisen tai poliisin on kuitenkin tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys pääsyn epäämiseksi, jos se arvioi, että kolmannen maan kansalaiselle tulisi määrätä maahantulokielto viittä vuotta pidemmäksi ajaksi. Tällöin Maahanmuuttovirasto päättää pääsyn epäämisestä rajatarkastusviranomaisen tai poliisin esityksestä.

Rajatarkastusviranomainen tai poliisi panee täytäntöön pääsyn epäämistä koskevat päätökset.

36 b §

Oleskeluluvan epääminen Suomessa tapahtuneen moitittavan käyttäytymisen vuoksi

Oleskelulupaa Suomesta haettuna ei myönnetä, jos:

1) ulkomaalainen ei jättäessään oleskelulupahakemuksen oleskellut maassa laillisesti 40 §:n 1 tai 4 momentissa säädetyllä tavalla;

— —

36 e §

Oleskeluluvan epäämisen kohtuuttomuus

— —

Jos ulkomaalainen on ennen oleskelulupahakemuksen ratkaisemista määrätty karkotettavaksi tai käännytettäväksi eikä uuden maastapoistamispäätöksen tekemiselle katsota olevan tarvetta, otetaan 1 momentissa tarkoitetussa harkinnassa lisäksi huomioon se, että ulkomaalainen on jo määrätty poistettavaksi maasta.

59 §

Oleskeluluvan raukeaminen ja voimassaolon päättyminen

Oleskelulupa raukeaa, kun:

1) Maahanmuuttovirasto on päättänyt ulkomaalaisen maasta karkottamisesta;

2) ulkomaalainen saa Suomen kansalaisuuden;

3) oleskelun tarkoitus on muuttunut ja luvan haltijalle myönnetään uusi määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka 10 luvun mukainen oleskeluoikeus.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa raukeaa myös, jos toinen Euroopan unionin jäsenvaltio myöntää hänelle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan.

Oleskeluluvan voimassaolo päättyy, kun Maahanmuuttovirasto on päättänyt ulkomaalaisen oleskeluluvan peruuttamisesta.

Oleskeluluvan raukeamisesta ja voimassaolon päättymisestä tehdään merkintä ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään.

68 §

Esitys oleskeluluvan peruuttamiseksi

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi tehdä Maahanmuuttovirastolle esityksen ulkomaalaisen oleskeluluvan peruuttamiseksi.

68 a §

Oleskelulupakortin ja oleskelukortin tilapäinen haltuunotto

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi ottaa oleskelulupakortin tai unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin tilapäisesti haltuunsa tehdessään esityksen kolmannen maan kansalaisen maasta karkottamiseksi tai oleskeluluvan peruuttamiseksi.

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen antaa oleskelulupakortin tai oleskelukortin tilapäisestä haltuunotosta todistuksen. Kolmannen maan kansalaisella on oikeus saada oleskelulupakortti tai oleskelukortti tilapäisesti haltuunsa, jos se olisi tarpeen välttämättömien asioiden hoitoa varten.

Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on palautettava oleskelulupakortti tai oleskelukortti viipymättä, jos Maahanmuuttovirasto päättää, että kolmannen maan kansalaista ei karkoteta maasta tai hänen oleskelulupaansa ei peruuteta.

117 a §

Turvaamistoimien määräämisen yleiset edellytykset

Ulkomaalaiseen voidaan kohdistaa 118–120, 120 a, 120 b, 121 ja 122 §:ssä tarkoitettu turvaamistoimi, jos se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista:

1) hänen maahantulonsa tai maassa oleskelunsa edellytysten selvittämiseksi taikka hänen jättämänsä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteiden määrittämiseksi; taikka

2) hänen maasta poistamistaan tai siirtämistään koskevan päätöksen valmistelemiseksi tai täytäntöönpanon turvaamiseksi taikka muutoin maasta poistumisen valvomiseksi.

Ulkomaalaista, jolla on ollut oikeus oleskella maassa ennen maastapoistamispäätöksen tekemistä ja jonka oleskeluoikeus jatkuu oleskeluoikeutta koskevan päätöksen muutoksenhakumenettelyn aikana, ei voida ottaa säilöön 1 momentin 2 kohdan perusteella. Säilöönotto tänä aikana on kuitenkin mahdollista 1 momentin 1 kohdan perusteella. Jos 1

momentissa tarkoitettu yleinen edellytys säilöönoton aikana muuttuu, tehdään uusi 123 §:ssä tarkoitettu säilöönottopäätös, joka käsitellään siten kuin 124 §:ssä säädetään.

Tässä luvussa tarkoitetun turvaamistoimen määrää poliisi tai rajatarkastusviranomainen. Myös Maahanmuuttovirasto voi määrätä 118 ja 120 a §:ssä tarkoitetun turvaamistoimen. Turvaamistoimen määrää Maahanmuuttoviraston ylijohtaja tai Maahanmuuttoviraston työjärjestyksessä määrätty esihenkilötehtävissä taikka vaativuudeltaan vastaavissa tehtävissä toimiva viraston virkamies. Ulkomaalaiselle, johon turvaamistoimi kohdistetaan, on ilmoitettava turvaamistoimen peruste.

Jollei jäljempänä toisin säädetä, turvaamistoimi on voimassa, kunnes maahantulon tai maassa oleskelun edellytykset on selvitetty taikka kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteet on määritetty, maasta poistamista tai siirtämistä koskeva päätös on pantu täytäntöön taikka asian käsittely on muutoin päättynyt. Turvaamistoimi on kuitenkin heti määrättävä päättyväksi, jos se ei ole enää välttämätön päätöksenteon tai täytäntöönpanon turvaamiseksi.

121 §

Säilöön ottamisen edellytykset

Jos 118–120 ja 120 a §:ssä tarkoitetut turvaamistoimet eivät ole riittäviä, ulkomaalainen voidaan yksilöllisen arvioinnin perusteella ottaa säilöön, jos:

— —

5) säilöönotto perustuu t~~urvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta, asetusten (EU) 2021/1147 ja (EU) 2021/1060 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 604/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1351, jäljempänä~~hallinta-asetuksen 44 artiklaan;

— —

127 §

Säilöön otetun päästäminen vapaaksi

Asiaa käsittelevän viranomaisen on määrättävä säilöön otettu päästettäväksi heti vapaaksi, kun edellytyksiä säilössä pitämiselle ei enää ole. Hallinta-asetuksen nojalla säilöön otettuja hakijoita koskevista määräajoista säädetään asetuksen 45 artiklassa. Paluurajamenettelyasetukseen perustuvan säilöönoton kestosta säädetään mainitun asetuksen 5 artiklan 4 kohdassa.

Säilöön otettu on päästettävä vapaaksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua säilöönottopäätöksestä, joka perustuu hänen maahantulonsa tai maassa oleskelunsa edellytysten selvittämiseen taikka hänen jättämänsä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteiden määrittämiseen. Säilöönottoa voidaan jatkaa enintään kuudella kuukaudella, jos säilössäpidon jatkaminen on välttämätöntä yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden taikka kansallisen turvallisuuden turvaamiseksi.

Säilöön otettu on päästettävä vapaaksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua säilöönottopäätöksestä, joka perustuu maasta poistamista koskevan päätöksen valmistelemiseen tai täytäntöönpanon turvaamiseen taikka muutoin maasta poistumisen valvontaan. Säilöönottoa voidaan jatkaa enintään 12 kuukaudella, jos säilöön otettu ei tee yhteistyötä palauttamisen toteuttamiseksi tai kolmannelta valtiolta ei saada tarvittavia paluuasiakirjoja ja maasta

poistamisen täytäntöönpano viivästyy näistä syistä. Säilössäpidon jatkaminen edellyttää tällöin, että kohtuullinen mahdollisuus panna maasta poistaminen täytäntöön on edelleen olemassa.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun säilöönoton enimmäiskeston laskennassa ei oteta huomioon 2 momentissa tarkoitetun tai hallinta-asetukseen perustuvan säilöönoton kestoa. Myöskään 2 momentissa tarkoitetun säilöönoton tai hallinta-asetukseen perustuvan säilöönoton enimmäiskeston laskennassa ei oteta huomioon 3 momentissa tarkoitetun säilöönoton kestoa. Jos kuitenkin ulkomaalainen on otettuna säilöön oleskeluoikeutta koskevan päätöksen muutoksenhakumenettelyn aikana 117 a §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella, otetaan edellä 2 momentissa tarkoitetun tai hallinta-asetukseen perustuvan säilöönoton kesto muutoksenhakumenettelyn ajalta huomioon 3 momentissa tarkoitetun säilöönoton enimmäiskeston laskennassa.

Jos käräjäoikeus on päättänyt säilöön otetun pitämisestä edelleen säilössä, viranomaisen on viipymättä ilmoitettava vapaaksi päästämisestä säilyttämispaikkakunnan käräjäoikeudelle. Ilmoitus voidaan tehdä puhelimitse tai sähköisesti. Puhelimitse tehty ilmoitus on viipymättä toimitettava kirjallisena käräjäoikeudelle.

131 §

Henkilötuntomerkkien ottaminen

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen saa henkilöllisyyden todentamiseksi, ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten ja valtion turvallisuuden suojaamiseksi ottaa sormenjäljet, valokuvan sekä muut henkilötuntomerkit ulkomaalaisesta:

1) joka on hakenut kansainvälistä suojelua tai oleskelulupaa tilapäisen suojelun perusteella;
2) joka on hakenut oleskelulupaa perhesiteen perusteella;
3) joka on saanut oleskeluluvan pakolaiskiintiössä Suomeen otettuna ulkomaalaisena;
4) joka on päätetty käännyttää tai maasta karkottaa taikka jonka pääsy on evätty;
5) jonka henkilöllisyys on epäselvä;
6) joka on määrätty maahantulokieltoon; tai
7) jonka kohdalla yleinen edellytys turvaamistoimen määräämiselle 117 a §:n 1 momentin perusteella täyttyy.

— —

142 §

Käännyttäminen

Käännyttämisellä tarkoitetaan tässä laissa:

1) ilman oleskelulupaa maahan saapuneen, laittomasti maassa oleskelevan kolmannen maan kansalaisen palauttamista, jos hänelle ei maahan saapumisen jälkeen ole myönnetty oleskelulupaa;
2) unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan tai näiden perheenjäsenen maahantulon estämistä Suomen rajalla, jos perheenjäsen kuuluu unionin vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden piiriin;

3) laittomasti maassa oleskelevan kolmannen maan kansalaisen maasta poistamista toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon silloin, kun hän ei noudata 149 b §:n mukaista vaatimusta siirtyä toiseen jäsenvaltioon tai hänen välitön palauttamisensa ei ole tarpeen yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden vuoksi;

4) maahantulon estämistä Suomen rajalla silloin, kun rajavalvonta on väliaikaisesti palautettu sisärajoille Schengenin rajasäännöstön III osaston II luvun ja rajavartiolain 15 §:n mukaisesti.

143 §

Maasta karkottaminen

Maasta karkottamisella tarkoitetaan tässä laissa ulkomaalaisen maasta poistamista silloin, kun:

1) ulkomaalainen oleskelee maassa Suomen viranomaisen myöntämällä määräaikaisella tai pysyvällä oleskeluluvalla;

2) unionin kansalainen tai häneen rinnastettava taikka näiden perheenjäsen, joka kuuluu unionin vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden piiriin, oleskelee maassa;

3) ulkomaalainen oleskelee edelleen maassa sen jälkeen, kun hänen oleskelulupansa ei ole enää voimassa; tai

4) ulkomaalainen on menettänyt Suomen kansalaisuuden.

145 §

Kuuleminen

Ulkomaalaiselle ja hänen Suomessa olevalle aviopuolisolleen tai tähän rinnastettavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi häntä koskevassa käännyttämistä, maasta karkottamista tai maahantulokiellon määräämistä koskevassa asiassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus varata ulkomaalaisen Suomessa olevalle aviopuolisolle tai tähän rinnastettavalle tilaisuus tulla kuulluksi ei koske tilannetta, jossa maahantulokiellon määräämistä harkitaan 150 a §:n perusteella, jollei 62 §:stä muuta johdu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus varata tilaisuus tulla kuulluksi ei koske tilannetta, jossa maahantulokiellon määräämistä harkitaan 150 d §:n perusteella.

146 §

Kokonaisharkinta

Käännyttämistä ja maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne, hänen siteensä Suomeen sekä hänen perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan. Jos käännyttäminen tai maasta karkottaminen taikka siihen liittyvä maahantulokielto perustuisi ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan, on lisäksi otettava

huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.

— —

146 a §

Palauttaminen

Palauttamisella tarkoitetaan tässä laissa maastapoistamismenettelyä, jonka aikana käännyttämis- tai karkottamispäätöksen saanut kolmannen maan kansalainen joko poistuu maasta vapaaehtoisesti tai hänet poistetaan maasta:

1) alkuperämaahan;

2) kauttakulkumaahan Euroopan unionin tai Suomen ja kolmannen valtion välisen takaisinottosopimuksen tai muiden järjestelyjen mukaisesti; tai

3) muuhun kolmanteen maahan, johon kyseinen kolmannen maan kansalainen päättää vapaaehtoisesti palata ja johon hänet hyväksytään.

147 §

Palautuskielto

Ketään ei saa käännyttää tai karkottaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle.

147 a §

Vapaaehtoisen paluun aika

Palauttamista koskevassa päätöksessä määrätään vähintään seitsemän ja enintään kolmenkymmenen päivän aika, jonka kuluessa kolmannen maan kansalainen voi poistua maasta vapaaehtoisesti. Vapaaehtoisen paluun aika lasketaan siitä, kun päätös on täytäntöönpanokelpoinen. Aikaa voidaan erityisestä syystä pidentää.

Vapaaehtoisen paluun aikaa ei määrätä, jos:

1) kolmannen maan kansalaisen pääsy evätään tai hänet käännytetään välittömästi rajanylityksen yhteydessä;

2) kyse on käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta;

3) on olemassa 121 a §:ssä tarkoitettu pakenemisen vaara;

4) henkilön katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle taikka kansalliselle turvallisuudelle;

5) oleskelulupahakemus on hylätty selvästi perusteettomana tai vilpillisenä; taikka

6) kysymys on 103 §:ssä tai menettelyasetuksen 38 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen hylkäämisestä tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisen vuoksi taikka tämän lain 101 §:ssä tarkoitetusta ilmeisen perusteettomasta hakemuksesta.

Paluurajamenettelyasetuksen 4 artiklan 5 kohdan mukaista vapaaehtoisen paluun aikaa pyydetään rajatarkastusviranomaiselta, joka tekee asiaan päätöksen. (Uusi 3 mom.)

Tätä pykälää ei sovelleta, kun päätös maahantulon estämisestä tai maasta karkottamisesta tehdään 10 luvun perusteella. (HE:n 3 mom.)

Maasta poistamisen perusteet ja maahantulokielto

148 §

Käännyttämisen perusteet

Ulkomaalainen voidaan käännyttää, jos:

— —

10) hänen voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta tai Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavaan toimintaan;

11) on tehty häntä koskeva kolmansien maiden kansalaisia koskevien maastapoistamispäätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun neuvoston direktiivin 2001/40/EY 1–3 artiklassa tarkoitettu maastapoistamispäätös;

12) hänelle on myönnetty toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan ja kyseessä on 146 a §:ssä tarkoitettu palauttaminen.

— —

149 b §

Vaatimus siirtyä toiseen jäsenvaltioon

Kolmannen maan kansalaista, joka oleskelee maassa laittomasti tai jonka oleskelulupahakemus on hylätty ja jolla on toisen Euroopan unionin jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva oleskelulupa tai muu oleskeluun oikeuttava lupa, on vaadittava siirtymään välittömästi kyseisen toisen jäsenvaltion alueelle. Jos kolmannen maan kansalainen ei noudata tätä vaatimusta, päätetään hänen maasta poistamisestaan. Jos hänen välitön poistumisensa on tarpeen yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden vuoksi, päätetään hänen palauttamisestaan kolmanteen maahan.

Kolmannen maan kansalainen, jolle on myönnetty toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, voidaan palauttaa kolmanteen maahan ainoastaan, jos hän muodostaa välittömän ja riittävän vakavan uhan yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle.

150 §

Maahantulokiellon määrääminen Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle

Ulkomaalaiselle voidaan pääsyn epäämistä, käännyttämistä tai maasta karkottamista koskevassa päätöksessä taikka hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitetussa siirtopäätöksessä määrätä maahantulokielto.

Maahantulokielto määrätään, jos aikaa vapaaehtoiselle paluulle ei ole 147 a §:n 2 momentin 2–6 kohdan nojalla palauttamista koskevassa päätöksessä määrätty tai jos ulkomaalainen ei ole paluulle määrätyssä ajassa poistunut maasta vapaaehtoisesti. Näissä tilanteissa ei sovelleta 146 §:n mukaista kokonaisharkintaa. Maahantulokielto voidaan yksittäistapauksessa jättää määräämättä, jos lapsen etu tai perhe-elämän suoja sitä edellyttää.

Maahantulokieltoa ei määrätä 52 a §:n perusteella oleskeluluvan saaneelle, jolle ei ole myönnetty uutta oleskelulupaa tai jonka oleskelulupa on peruutettu. Kielto määrätään kuitenkin, jos hän ei ole noudattanut velvollisuutta palata tai hän on uhka yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle taikka kansalliselle turvallisuudelle.

Maahantulokielto voidaan määrätä erillisellä päätöksellä, jos:

1) ulkomaalainen ei ole annetussa ajassa poistunut maasta vapaaehtoisesti; tai

2) ulkomaalaiselle on aiemmin tehty pääsyn epäämistä, käännyttämistä tai maasta karkottamista koskeva päätös ja peruste maahantulokiellon määräämiseen on tullut esiin vasta kyseisen päätöksen tekemisen jälkeen.

Maahantulokielto määrätään kansallisena, jos ulkomaalaisella on toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Schengen-valtiossa oleskelulupa, jota ei peruuteta, tai jos kyse on hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa tai 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitetusta siirtopäätöksestä.

Tätä pykälää sovelletaan myös rajatarkastuksessa olevaan ulkomaalaiseen.

150 a §

Maahantulokiellon määrääminen muualla kuin Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle

Muualla kuin Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle voidaan määrätä maahantulokielto, jos hänen oleskelulupansa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupansa on peruutettu vilpillisen tai rikollisen toiminnan perusteella tai siitä syystä, että hän on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle. Maahantulokielto määrätään oleskeluluvan tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan peruuttamista koskevan päätöksen yhteydessä.

Maahantulokielto voidaan määrätä erillisellä päätöksellä, jos ulkomaalainen, joka on epäiltynä rikoksesta, jonka on todettu syyllistyneen rikokseen tai joka vaarantaa kansallista turvallisuutta taikka joka on toiminut oleskelulupaa hakiessaan vilpillisesti, on välttänyt maahantulokiellon määräämisen poistumalla Suomesta ennen kuin häntä koskeva maastapoistamismenettely on päättynyt. Maahantulokielto voidaan määrätä erillisellä päätöksellä myös, jos ulkomaalainen on poistunut tai hänet on täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä poistettu maasta ja peruste maahantulokiellon määräämiseen on tullut esiin vasta maasta poistumisen tai poistamisen jälkeen.

Ulkomaalaiselle, joka on hakenut oleskelulupaa ulkomailla ja jonka hakemus on hylätty, voidaan määrätä maahantulokielto, jos:

1) hänen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta, kansallista turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita;

2) hänen maahantulonsa tai kauttakulkunsa tulee Suomea sitovan kansainvälisoikeudellisen velvoitteen taikka Euroopan unionista tehdyn sopimuksen nojalla annetun Euroopan unionin neuvoston päätöksen mukaisesti estää; tai

3) hän on toiminut vilpillisesti hakiessaan oleskelulupaa.

150 d §

Ennakollinen maahantulokielto yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden tai kansallisen turvallisuuden perusteella

Maahantulokielto voidaan määrätä muualla kuin Suomessa oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle, jos on painavia syitä katsoa, että hän muodostaisi vakavan uhan yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle. Maahantulokielto määrätään kansallisena tai Schengen-alueen laajuisena.

Poliisi voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun maahantulokiellon suojelupoliisin, Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen esityksestä taikka omasta aloitteestaan.

Maahantulokielto määrätään enintään 15 vuoden määräajaksi tai toistaiseksi voimassa olevana. Maahantulokielto tulee voimaan välittömästi poliisin tehtyä asiassa päätöksen.

Poliisi voi peruuttaa määräämänsä maahantulokiellon kokonaan tai osittain. Jos ennakolliseen maahantulokieltoon määrätty kolmannen maan kansalainen hakee oleskelulupaa Suomeen, myös Maahanmuuttovirasto voi peruuttaa maahantulokiellon kokonaan tai osittain saatuaan poliisin lausunnon.

151 §

Poliisi ja rajatarkastusviranomainen

Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaalaisen käännyttämiseksi tai maasta karkottamiseksi tai esitettävä hänelle 149 b §:ssä tarkoitettu vaatimus siirtyä toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, jos hän oleskelee maassa laittomasti.

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi päättää ulkomaalaisen käännyttämisestä. Maahanmuuttoviraston toimivallasta päättää käännyttämisestä säädetään 152 §:n 2 ja 3 kohdassa. Poiketen siitä, mitä 152 §:n 3 kohdassa säädetään, myös poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi päättää ulkomaalaisen käännyttämisestä, jos ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa tilapäisen suojelun perusteella ja hänet käännytetään toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Schengen-valtioon.

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi määrätä ulkomaalaiselle maahantulokiellon enintään viideksi vuodeksi. Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys erillisen maahantulokiellon määräämiseksi, jos se arvioi, että ulkomaalaiselle tulisi määrätä maahantulokielto viittä vuotta pidemmäksi ajaksi tai jos se katsoo, että asialla on merkitystä 150 tai 150 a §:n soveltamisen kannalta muissa samankaltaisissa tapauksissa.

Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys ulkomaalaisen maasta karkottamiseksi. Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys ulkomaalaisen käännyttämiseksi, jos se arvioi, että ulkomaalaiselle tulisi määrätä maahantulokielto viittä vuotta pidemmäksi ajaksi. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi tehdä Maahanmuuttovirastolle esityksen ulkomaalaisen käännyttämiseksi myös, jos asialla on merkitystä 148 §:n soveltamisen kannalta muissa samankaltaisissa tapauksissa. Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun siirtopäätöksen tekemiseksi maassa laittomasti oleskelevasta henkilöstä.

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen panee täytäntöön käännyttämistä ja maasta karkottamista koskevat päätökset sekä hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitetut siirtopäätökset.

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi käännyttämisen ja maasta karkottamisen yhteydessä tehdä maasta poistettavan matkustusasiakirjaan maasta poistamista koskevia tarpeellisia merkintöjä. Merkintöjä ei kuitenkaan tehdä, jos on aihetta olettaa, että niistä aiheutuisi maasta poistettavalle vakavaa haittaa.

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen myöntää maasta poistettavalle palauttamista varten eurooppalaisen matkustusasiakirjan, josta säädetään eurooppalaisen matkustusasiakirjan käyttöönotosta laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamista varten ja 30 päivänä marraskuuta 1994 annetun neuvoston suosituksen kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/1953.

152 §

Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttovirasto:

1) esittää 149 b §:ssä tarkoitetun vaatimuksen kolmannen maan kansalaiselle siirtyä toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon;

2) päättää käännyttämisestä poliisin tai rajatarkastusviranomaisen esityksestä taikka omasta aloitteestaan;

3) päättää käännyttämisestä, jos ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun tai tilapäisen suojelun perusteella;

4) tekee hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitetun siirtopäätöksen;

5) päättää maasta karkottamisesta poliisin tai rajatarkastusviranomaisen esityksestä taikka omasta aloitteestaan;

6) päättää maahantulokiellon määräämisestä määräajaksi tai toistaiseksi sekä päättää maahantulokiellon peruuttamisesta.

166 §

Oleskeluoikeuden rekisteröinnin ja oleskelukortin raukeaminen sekä niiden voimassaolon päättyminen

Oleskeluoikeuden rekisteröinti tai oleskelukortti raukeaa, kun:

1) viranomainen on päättänyt sellaisen ulkomaalaisen, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti, maasta karkottamisesta, tai

2) ulkomaalainen, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti, saa Suomen kansalaisuuden.

Oleskeluoikeuden rekisteröinnin tai oleskelukortin voimassaolo päättyy, kun Maahanmuuttovirasto on päättänyt oleskeluoikeuden rekisteröinnin tai oleskelukortin peruuttamisesta.

167 §

Unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä sekä Pohjoismaan kansalaisen maahantulon estämisen perusteet

Unionin kansalaisen, hänen perheenjäsenensä tai Pohjoismaan kansalaisen maahantulo Suomen rajalla voidaan estää käännyttämällä hänet, jos:

1) hän ei täytä 156 tai 156 a §:ssä säädettyjä maahantulon edellytyksiä; tai

2) hänet on määrätty maahantulokieltoon yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä.

Unionin kansalaisen tai hänen perheenjäsenensä maahantulo Suomen rajalla voidaan estää käännyttämällä hänet myös, jos hän ei täytä 155 tai 155 a §:ssä säädettyjä maahantulon edellytyksiä.

168 §

Unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä maasta karkottamisen perusteet

Unionin kansalainen tai hänen perheenjäsenensä voidaan karkottaa maasta:

1) jos hän ei kolmen kuukauden oleskelun jälkeen täytä 158 a, 161 d tai 161 e §:ssä säädettyjä oleskeluoikeuden edellytyksiä;

2) 156 §:ssä säädetyin edellytyksin, jos hänen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta;

3) 156 a §:ssä säädetyin edellytyksin, jos hänen katsotaan vaarantavan kansanterveyttä;

4) jos hän on tullut maahan hänelle määrätyn maahantulokiellon vastaisesti; tai

5) jos hän on saanut oleskeluoikeutensa 172 a §:ssä tarkoitetulla oikeuksien väärinkäytöllä.

Unionin kansalainen tai hänen perheenjäsenensä, joka on saanut pysyvän oleskeluoikeuden, voidaan kuitenkin karkottaa maasta ainoastaan yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä vakavista syistä.

Unionin kansalainen, joka on laillisesti oleskellut maassa edelliset kymmenen vuotta, voidaan kuitenkin karkottaa maasta ainoastaan yleiseen turvallisuuteen liittyvistä pakottavista syistä.

Unionin kansalainen, joka on alaikäinen, voidaan kuitenkin karkottaa maasta ainoastaan yleiseen turvallisuuteen liittyvistä pakottavista syistä, jollei karkottaminen ole lapsen edun mukaista.

Edellä 3 ja 4 momentissa säädetyksi pakottavaksi syyksi katsotaan se, että unionin kansalaisen on todettu syyllistyneen tekoon, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin yksi vuosi vankeutta, ja hänen rikoksen vakavuuden tai rikollisen toiminnan jatkumisen perusteella

arvioidaan olevan vaaraksi yleiselle turvallisuudelle. Pakottavaksi syyksi katsotaan myös se, että unionin kansalaisen epäillään vakavasti vaarantavan Suomen tai muun valtion turvallisuutta.

Mitä 1–5 momentissa säädetään, koskee myös unionin kansalaista ja unionin kansalaisen perheenjäsentä, joka on menettänyt Suomen kansalaisuuden.

168 a §

Työntekijän ja työnhakijan maasta karkottaminen

Edellä 168 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen unionin kansalainen tai hänen perheenjäsenensä voidaan karkottaa maasta ainoastaan yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä 156 §:ssä säädetyin edellytyksin tai kansanterveyteen liittyvistä syistä 156 a §:ssä säädetyin edellytyksin, jos unionin kansalainen on työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja taikka hän on tullut maahan työnhakuun ja voi esittää näyttöä todellisista mahdollisuuksistaan löytää työtä.

169 §

Pohjoismaan kansalaisen maasta karkottamisen perusteet

Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen voidaan karkottaa maasta:

1) 156 §:ssä säädetyin edellytyksin, jos hänen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta;

2) 156 a §:ssä säädetyin edellytyksin, jos hänen katsotaan vaarantavan kansanterveyttä; tai

3) jos hän on tullut maahan hänelle määrätyn maahantulokiellon vastaisesti.

Jos Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen on oleskellut maassa yli viisi vuotta, hänet voidaan kuitenkin karkottaa maasta ainoastaan yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä vakavista syistä ja, jos oleskelu on kestänyt yli kymmenen vuotta, hänet voidaan karkottaa maasta ainoastaan yleiseen turvallisuuteen liittyvistä pakottavista syistä.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kansalaista, joka on menettänyt Suomen kansalaisuuden.

170 §

Maahantulokiellon määrääminen ja peruuttaminen

Jos tämän luvun soveltamisalaan kuuluvan henkilön maahantulon estäminen tai maasta karkottaminen perustuu siihen, että hänen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta taikka kansanterveyttä, hänelle voidaan määrätä enintään 15 vuoden pituinen maahantulokielto. Jos henkilön maahantulo estetään, maahantulokielto tulee voimaan välittömästi toimivaltaisen viranomaisen tehtyä asiassa päätöksen. Jos henkilö karkotetaan maasta, maahantulokiellon voimassaolo alkaa siitä ajankohdasta, jolloin henkilö tosiasiallisesti poistuu Suomesta.

Maahantulokielto voidaan muuttuneiden olojen vuoksi tai tärkeän henkilökohtaisen syyn vuoksi hakemuksesta peruuttaa kokonaan tai osittain. Päätös asiassa on tehtävä viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen tekemisestä.

171 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Maahanmuuttovirasto rekisteröi hakijan oleskeluoikeuden ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään sekä myöntää määräaikaisen ja pysyvän oleskelukortin.

Maahanmuuttovirasto peruuttaa rekisteröidyn oleskeluoikeuden sekä määräaikaisen ja pysyvän oleskelukortin. Se myös hakemuksesta päättää, että oleskeluoikeuden rekisteröintiä tai oleskelukorttia ei 165 §:n 4 momentissa tarkoitetussa tapauksessa peruuteta.

Maahanmuuttovirasto päättää maahantulokiellon määräämisestä 170 §:n perusteella. Myös poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi päättää maahantulokiellon määräämisestä mainitun pykälän perusteella enintään viideksi vuodeksi. Maahanmuuttovirasto päättää maahantulokiellon peruuttamisesta.

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen päättää unionin kansalaisen, hänen perheenjäsenensä tai Pohjoismaan kansalaisen maahantulon estämisestä käännyttämällä hänet Suomen rajalla 167 §:n perusteella. Maahanmuuttovirasto tekee poliisin tai rajatarkastusviranomaisen esityksestä 167 §:ssä tarkoitetun päätöksen, jos poliisi tai rajatarkastusviranomainen arvioi, että asiassa tulisi määrätä maahantulokielto viittä vuotta pidemmäksi ajaksi tai jos se katsoo, että asialla on merkitystä 167 §:n soveltamisen kannalta muissa samankaltaisissa tapauksissa.

Maahanmuuttovirasto päättää unionin kansalaisen, hänen perheenjäsenensä tai Pohjoismaan kansalaisen maasta karkottamisesta poliisin tai rajatarkastusviranomaisen esityksestä taikka omasta aloitteestaan.

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi päättää unionin kansalaisen tai Pohjoismaan kansalaisen maasta karkottamisesta, jos:

1) päätös karkottamisesta tehdään 168 §:n 1 momentin 2–4 kohdan taikka 169 §:n 1 momentin perusteella;

2) hän on oleskellut maassa enintään yhden vuoden ajan; ja

3) hänellä ei ole maahan asettuneita perheenjäseniä Suomessa.

Muussa kuin 6 momentissa tarkoitetussa tilanteessa poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on esitettävä karkottamista Maahanmuuttovirastolle. Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys unionin kansalaisen, hänen perheenjäsenensä tai Pohjoismaan kansalaisen karkottamiseksi, jos asiassa tulisi määrätä maahantulokielto viittä vuotta pidemmäksi ajaksi. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi tehdä Maahanmuuttovirastolle esityksen unionin kansalaisen, hänen perheenjäsenensä tai Pohjoismaan kansalaisen karkottamiseksi, jos asialla on merkitystä tämän pykälän soveltamisen kannalta muissa samankaltaisissa tapauksissa.

12 luku

Rangaistussäännökset

189 a §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus maahantulokiellon rikkomisesta säädetään rikoslain 17 luvun 7 b §:ssä.

193 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa

— —

Toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy tilapäisen suojelun saamiseksi tehdyn hakemuksen hylkäämistä koskevan muutoksenhaun perusteella, jos ulkomaalainen ei ole poistunut maasta hakemuksen hylkäämisen jälkeen, ja poliisi tai rajatarkastusviranomainen on päättänyt hänen käännyttämisestään toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Schengen-valtioon.

198 b §

Täytäntöönpanoa koskeva hakemus

— —

Jos päätös karkottamisesta on tehty 149 §:n perusteella muussa kuin kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa, täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva hakemus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle.

200 §

Karkottamispäätöksen täytäntöönpano muussa kuin kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa

Muussa kuin kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa tehty päätös maasta karkottamisesta voidaan panna täytäntöön aikaisintaan 30 päivän kuluttua siitä, kun päätös on annettu tiedoksi. Jos asiassa on haettu 198 b §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä, päätöstä ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin tätä asiaa koskeva hakemus on ratkaistu. Jos asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus ei estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Maasta karkottamista koskeva päätös, joka perustuu 51 §:ssä tarkoitetun tilapäisen oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan perusteen poistumiseen, voidaan panna täytäntöön aikaisintaan kahdeksantena päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Ennen täytäntöönpanoa on varmistuttava siitä, että määräaikaan on sisältynyt vähintään viisi arkipäivää.

200 c §

Unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä sekä Pohjoismaan kansalaisen maahantulon estämistä koskevan käännyttämispäätöksen täytäntöönpano

Jos päätös käännyttämisestä on tehty 167 §:n perusteella maahantulon estämiseksi Suomen rajalla, päätös voidaan panna heti täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

201 a §

Unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä sekä Pohjoismaan kansalaisen maasta karkottamisen täytäntöönpano

Maasta karkottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön aikaisintaan 30 päivän kuluttua siitä, kun se on annettu tiedoksi. Jos asiassa on haettu täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä, päätöstä ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin tätä asiaa koskeva hakemus on ratkaistu. Jos asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus ei estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Maasta karkottamista koskeva päätös, joka on tehty 168 §:n 1 momentin 4 kohdan tai 169 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella, voidaan panna heti täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Maasta karkottamista koskeva päätös, jonka poliisi tai rajatarkastusviranomainen taikka Maahanmuuttovirasto poliisin tai rajatarkastusviranomaisen esityksestä on tehnyt 168 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan taikka 169 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella, voidaan panna heti täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää, jos asia on perustellusti kiireellinen. Asian kiireellisyys on perusteltava päätöksessä. Kiireellisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon karkottamisen täytäntöönpanon vaikutus henkilön yksityis- ja perhe-elämään.

205 §

Tiedoksianto Suomessa

— —

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa tiedoksianto on aina toimitettava todisteellisesti noudattaen, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään. Tiedoksiannon toimittaa Maahanmuuttovirasto tai Maahanmuuttoviraston pyynnöstä poliisi, jos se voi tarkoituksenmukaisesti huolehtia tiedoksiantotehtävästä. Jos on tehty päätös hakijan maasta poistamiseksi tai siirtämiseksi, tiedoksiannon toimittaa poliisi tai rajatarkastusviranomainen taikka jommankumman pyynnöstä Maahanmuuttovirasto, jos se voi tarkoituksenmukaisesti huolehtia tiedoksiantotehtävästä.

— —

206 §

Tiedoksianto ulkomailla

— —

Jos 150 d §:ssä tarkoitetun ennakollisen maahantulokiellon määräävä poliisi arvioi, että tiedoksianto viipymättä päätöksen tekemisen jälkeen voisi vaarantaa kansallisen turvallisuuden, maanpuolustuksen tai yleisen turvallisuuden takaamisen, rikosten ennalta estämisen, paljastamisen tai selvittämisen taikka rikoksiin liittyvät syytetoimet, päätöstä ei tarvitse antaa tiedoksi ennen kuin maahantulokieltoon määrätty kolmannen maan kansalainen hakee viisumia tai oleskelulupaa Suomeen taikka toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Schengen-valtioon.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos karkottamis- tai käännyttämispäätös on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan sen täytäntöönpanoon tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan oleskelulupahakemukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 36 b §:n 1 momentin 1 kohtaa.

Lain 59 §:n 1 momentin 3 kohtaa sovelletaan muihin kuin tilapäistä suojelua saaviin vasta 1 päivästä heinäkuuta 2027.

Tilapäisen suojelun perusteella myönnetyt ja jatketut oleskeluluvat raukeavat 12 päivänä elokuuta 2026, jos oleskelun tarkoitus on muuttunut ja luvan haltijalle on ennen 12 päivää kesäkuuta 2026 myönnetty uusi lupa. Luvan haltijaa on tiedotettava oleskeluluvan raukeamisesta hyvissä ajoin.

_____

2.

Laki

rikoslain 17 luvun 7 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 7 b §, sellaisena kuin se on laissa 1163/2018, seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

7 b §

Maahantulokiellon rikkominen

Joka tulee Suomeen, vaikka hänelle on määrätty voimassa oleva

1) ulkomaalaislain (301/2004) 150, 150 a tai 150 d §:ssä tarkoitettu maahantulokielto taikka mainitun lain 3 §:n 19 kohdassa tarkoitetun toisen Schengen-valtion antama jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY 3 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettu maahantulokielto tai

2) ulkomaalaislain 170 §:n 1 momentissa tarkoitettu maahantulokielto,

on tuomittava *maahantulokiellon rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Maahantulokiellon rikkomisesta ei tuomita Schengenin tietojärjestelmässä maahantulokieltoon määrättyä ulkomaalaista, jonka maahantulo Suomeen on sallittu kauttakulkua varten henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/399 6 artiklan 5 kohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Valiokunnan mietintö HaVM 9/2026 vp

Helsingissä 27.5.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Alviina Alametsä vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Ben Zyskowicz kok
varajäsen Jenna Simula ps
varajäsen Henrik Vuornos kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo

Vastalause

Perustelut

Esitys sisältää muutoksia maastapoistamista koskevan sääntelyn kiristämiseksi. Sen tarkoituksena on nopeuttaa karkottamispäätösten täytäntöönpanoa, laajentaa oleskeluluvan epäämisperusteita sekä mahdollistaa maastapoistaminen aiemman maastapoistamispäätöksen perusteella ilman uutta erillistä päätöstä. Lisäksi esitykseen sisältyy muita muutoksia, joiden seurauksena maastapoistamista koskeva oikeusturva ja oleskeluluvan hakemisen mahdollisuudet kaventuisivat.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö on maastapoistamista koskevan oikeusturvan heikentäminen. Muutokset kohdistuisivat erityisesti henkilöihin, jotka ovat jo oleskelleet Suomessa oleskeluluvalla ja joille on voinut muodostua Suomeen vahvoja siteitä, kuten perhe-elämä, työ, opinnot tai muu kotoutuminen. Katsomme, että karkottamismenettelyn nopeuttamista ei tule tehdä perus- ja ihmisoikeuksien, ml. ehdottoman palautuskiellon, täysimääräisen toteutumisen tai lapsen edun kustannuksella.

Yhdymme lisäksi yhdenvertaisuusvaltuutetun huolenilmaukseen siitä, että lainsäädännöllä Suomeen luodaan uusia paperittomien ihmisten ryhmiä. Samanaikaisesti käsittelyssä oleva EU:n maahanmuuttosääntelyä koskeva esitys HE 52/2026 vp sekä etenkin hallituksen esityksessä ehdotetut ulkomaalaislain 36 b ja 36 e §:n muutokset yhdistettynä vastikään muutettuun 40 §:ään tulevat valtuutetun arvion mukaan lisäämään paperittomien ihmisten määrää merkittävästi.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan hallituksen esitys heikentäisi maastapoistamista koskevaa oikeusturvaa ja tehokkaita oikeussuojakeinoja ilman riittäviä perusteita. Useat lausunnonantajat pitävät karkottamispäätökset täytäntöönpanon mahdollistamista valitusprosessin aikana kohtuuttomana, koska tämä voisi johtaa siihen, että henkilö poistetaan maasta ennen kuin tuomioistuin on arvioinut päätöksen lainmukaisuuden. Erityisen kohtuuttomana pidetään sitä, että oikeusturvakeinon käyttäminen voitaisiin tulkita moitittavaksi käytökseksi ja johtaa myöhemmän oleskeluluvan epäämiseen.

Katsomme, että valitusprosessin aikaista oleskelua ei tule pitää laittomana tai moitittavana silloin, kun henkilöllä on lain mukaan oikeus jäädä Suomeen odottamaan asian käsittelyä tai kun maastapoistamispäätös ei ole täytäntöönpantavissa. Oikeusturvakeinon käyttäminen ei saa itsessään muodostua perusteeksi evätä myöhempää oleskelulupaa.

Vasemmistoliitto ja vihreät yhtyvät valiokunnan kuulemien ihmisoikeusjärjestöjen sekä yhdenvertaisuusvaltuutetun vaatimukseen siitä, että jokaisen kielteisen oleskelulupapäätöksen yhteydessä tulisi tehdä ajantasainen maastapoistamista koskeva kokonaisharkinta, eikä henkilöä tulisi poistaa maasta vanhan maastapoistamispäätöksen perusteella. Perusteluna on, että henkilön tilanne, perhesiteet, lapsen etu, haavoittuva asema tai muut ihmisoikeuksien kannalta olennaiset seikat ovat voineet muuttua.

Valiokunnan mietintö HaVM 9/2026 vp
Vastalause

Lausunnonantajien mukaan esityksen vaikutusarviointi on puutteellinen, erityisesti perus- ja ihmisoikeusvaikutusten, lapsivaikutusten, yhdenvertaisuusvaikutusten sekä useiden ulkomaalaislain muutosten yhteisvaikutusten osalta. Ne katsovat, että näin merkittäviä oikeusturvaan kohdistuvia muutoksia ei tulisi tehdä puutteellisen valmistelun pohjalta. Asiantuntijalausunnoissa on korostettu, että sääntelyn vaikeaselkoisuus sekä hallinto-oikeuksien ja oikeusavun kasvava työmäärä voivat käytännössä heikentää yksilön mahdollisuuksia käyttää oikeussuojakeinojaan tehokkaasti.

Tässä esitys astuu osaksi ulkomaalaislain sirpaleuudistusten sarjaa, jota hallitus on viime vuosina toteuttanut. Uudistusten kokonaisvaikutuksia on mahdotonta arvioida, mutta selvää on, että yhdessä ja erikseen ne lisäävät todennäköisyyttä sille, että Suomi ei onnistu tunnistamaan kaikkia heitä, jotka kansainvälistä suojelua tarvitsisivat ja ovat siihen oikeutettuja. Samanaikaisesti valiokunnan käsittelemän EU:n muuttoliike- ja turvapaikkapaktin toimeenpanoa koskevan esityksen kanssa nyt käsiteltävä esitys muodostaa kokonaisuuden, joka vaikeuttaa ulkomaalaislain soveltamista ja lisää oikeusturvariskejä. Lakimuutosten valmistelu sekä valiokuntakäsittely on ollut hätiköityä ilman lausunnonantajien tai valiokunnan jäsenien tosiasiallista mahdollisuutta perehtyä asianmukaisesti ulkomaalaislakiin tehtävien muutoksiin ja niiden vaikutuksiin.

Pidämme erityisen ongelmallisena sitä, että esitys voi heikentää haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, kuten lasten, ihmiskaupan uhrien, väkivallan uhrien, vammaisten henkilöiden ja vakavasti sairaiden henkilöiden asemaa. Tällaisissa tilanteissa tarve oleskeluluvan myöntämiselle voi ilmetä vasta maastapoistamispäätöksen jälkeen, minkä vuoksi henkilön mahdollisuutta saada asiansa aidosti ja ajantasaisesti arvioiduksi ei tule kaventaa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 27.5.2026

Anna Kontula vas
Alviina Alametsä vihr